

**Захист
конституційних прав і
свобод людини та
громадянина**

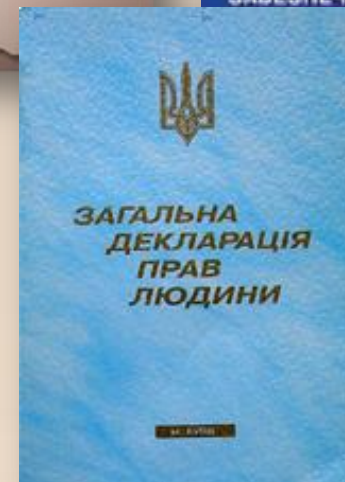
до Дня Конституції України

інфоогляд

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН
від 10.10.1948 р.

**Ст. 3. Кожна людина має право
на життя, на свободу і на особисту недоторканність.**

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

Ст. 2 . Право кожного на життя охороняється законом

Дата ухвалення: 04.11.1950 р., м. Рим

Дата ратифікації Україною: 17.07.1997 р. (текст ратифіковано із заявами та застереженнями)

Дата набуття чинності для України: 11.09.1997 р.

17 липня 1997 р. Україна прийняла Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини 1950р., Перший протокол та протоколи № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції».

Пунктом 1 цього Закону визначено, що Україна повністю визначає на своїй території дію статті 46 Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини 1950 року щодо визнання обов'язковою і без укладення спеціальної угоди юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції.

23 лютого 2006 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про виконання та застосування практики Європейського суду з прав людини». Згідно з цим законом, при розгляді справ судами України, Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (далі – Конвенція) та практика Європейського суду з прав людини повинні використовуватися як джерела права. Дане положення спрямоване на реалізацію вищевказаної конституційної норми і норм Закону України «Про міжнародні договори та угоди».

Таким чином, Конвенція є частиною національного законодавства України і підлягає застосуванню поряд з національним законодавством України.

Права людини - це гарантована законом міра свободи особи та її можливість вільно діяти, самостійно обирати вид і міру власної поведінки з метою задоволення матеріальних і духовних потреб через користування надбаннями та благами суспільства і держави у межах, визначених національним і міжнародним законодавством. Основні права і свободи людини і громадянина закріплені в **Конституції України**.

Визнання і захист прав людини - головний обов'язок держави. Держава жодною мірою не наділяє індивіда правами, вона лише повинна визнати їх існування. Прийнявши Конституцію, Українська держава визнала і узяла під свій захист невід'ємні, невідчужувані права людини.

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

визначає головний принцип політики держави в галузі забезпечення прав людини і громадянина:

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (п. 1, ст. 3).

проголошує:

Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними". Це означає, що більшість прав і свобод, які ми маємо за Конституцією, як загальновизнані у світі стандарти можливої поведінки, належать кожній людині від народження, і суспільство і держава це визнають як факт.

Особисті
права і
свободи

Економічні
права

Політичні
права і
свободи

Права і свободи
людини і
громадянина

Соціальні
права

Культурні
права і
свободи

Екологічні
права

Конституція закріплює наступні принципи

- людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека — найвища соціальна цінність (ст. 3)
- вільний розвиток особистості (ст. 23)
- невідчужуваність і непорушність прав і свобод людини (ст. 21)
- необмеженість правового статусу людини і громадянина їх конституційним статусом (ст. 22)
- недопущення звуження змісту і об'єму існуючих прав і свобод при ухваленні нових законів або внесення змін в що діють закони (ст. 22)
- свобода і рівноправність людей (ст. 21)
- рівність конституційних прав і свобод громадян і рівність громадян перед законом (ст. 24)
- рівність прав чоловіків і жінок (ст. 24)
- єдність права і обов'язків (ст. 24)
- неможливість позбавлення громадянства і права змінити громадянство (ст. 25)
- неможливість видворення громадянина України за межі України або видачі його іншій державі (ст. 25)
- рівність правового статусу іноземців і осіб без громадянства з правовим статусом громадян України за виключеннями, встановленими Конституцією, законами або міжнародними договорами України (ст. 26)
- рівноправність подружжя в шлюбі (ст. 51)
- рівноправність дітей незалежно від походження (ст. 52)

Ознаки конституційних прав і свобод людини і громадянина:

- мають верховенство, тобто вони є правовою базою для прийняття всіх інших прав і свобод;
- є нормами прямої дії і мають гарантований захист;
- базуються на конституційних принципах рівності для кожного і не можуть бути обмежені чи скасовані;
- основні права людини належать їй з моменту народження;
- їх якісний рівень залежить від рівня соціально-економічного, політичного, культурного та іншого розвитку суспільства і держави.

Інститут омбудсмана

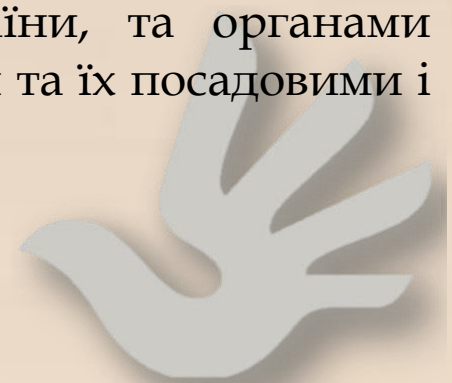
Уповноважений
Верховної Ради України
з прав людини

Посідає особливе місце серед механізмів захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні від свавілля державних органів та посадових осіб при здійсненні ними владних повноважень.

Згідно зі ст. 101 Конституції України парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні здійснює **Уповноважений Верховної Ради України з прав людини**. Порядок його діяльності визначається Законом України

Сферою його застосування є відносини, що виникають при реалізації прав і свобод людини і громадянина лише між громадянином України, незалежно від місця його перебування, іноземцем чи особою без громадянства, які перебувають на території України, та органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими і службовими особами.

Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини :
Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99

УПОВНОВАЖЕНИЙ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПРАВ ЛЮДИНИ

OMBUDSMAN
OF UKRAINE

Уповноважений здійснює свою діяльність на підставі відомостей про порушення прав і свобод людини і громадянина, які отримує:

- за зверненнями громадян України, іноземців, осіб без громадянства чи їх представників;
- за зверненнями народних депутатів України;
- за власною ініціативою.

Ст. 55 Конституції України передбачено: “Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Ст. 8 Конституції України гарантується “звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України...”, оскільки її норми є нормами прямої дії.

Скаргу в суд може бути подано громадянином, його представником або на прохання громадянина – уповноваженим представником громадської організації, трудового колективу.

До суб'єктів, рішення, дії або бездіяльність яких може бути оскаржено (суб'єктів оскарження), належать:

- органи державної виконавчої влади та їх службові особи;
- органи місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські, районні та обласні ради, їх виконавчі органи та органи самоорганізації населення) та їх службові особи;
- керівники установ, організацій, підприємств і їх об'єднань незалежно від форм власності;
- керівні органи і керівники об'єднань громадян, а також службові особи, які виконують організаційно-розпорядчі, адміністративно-господарські обов'язки або виконують такі обов'язки за спеціальними повноваженнями.

Конституційний Суд

Найбільш ефективний інститут судового захисту прав людини у сучасній демократичній державі і суспільстві.

Закон України **“Про Конституційний Суд України”** передбачає особливості провадження у справах, що стосуються захисту прав та свобод людини і громадянина в Україні.

Підстави для порушення питання про відкриття провадження у справі щодо відповідності норм чинного законодавства принципам і нормам Конституції України стосовно прав та свобод людини і громадянина:

- наявність спірних питань щодо конституційності прийнятих і оприлюднених у встановленому порядку законів, інших правових актів;
- виникнення спірних питань щодо конституційності правових актів, виявлених у процесі загального судочинства;
- виникнення спірних питань щодо конституційності правових актів, виявлених органами виконавчої влади в процесі їх застосування та Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини у процесі його діяльності.

Про Конституційний Суд України : Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII.
Відомості Верховної Ради України. 2017. № 48. Ст. 436.

Механізм реалізації та **захист конституційних прав і свобод** здійснюється в судовому порядку, передбаченого чинним законодавством, в залежності від галузевої належності справи. **Згідно із ст. 55 Конституції України** кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Європейський Суд

може приймати від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб заяви про порушення однією з держав-учасниць її прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Держави-учасниці зобов'язуються не перешкоджати ефективному здійсненню цього права.

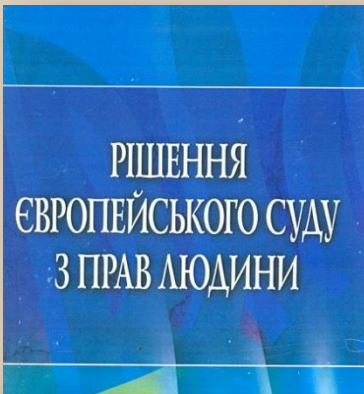

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Критерії прийнятності справ, що може розглядати Європейський Суд

- Може прийняти справу до розгляду тільки після того, як були використані всі національні засоби захисту, відповідно до загальноновизнаних норм міжнародного права і впродовж шести місяців від дати прийняття остаточного рішення.
- Не розглядає індивідуальні заяви, подані згідно зі ст. 34, якщо вони: анонімні; за своєю суттю порушують питання, що вже було розглянуто судом або вже розглядалось шляхом іншої процедури міжнародного розслідування чи врегулювання, і якщо вони не містять жодної нової відповідної інформації.
- Визнає непринятною будь-яку індивідуальну заяву, подану згідно зі ст. 34, якщо ця заява, на його думку, несумісна з положеннями Конвенції або протоколів до неї, явно необґрунтована або є зловживанням правом на оскарження.
- Відхиляє будь-яку заяву, якщо він вважає її непринятною згідно з цією статтею. Може прийняти таке рішення на будь-якій стадії судового розгляду.

Питання виконання рішень Європейського Суду з прав людини в Україні на національному рівні врегульовано **Законом України**

Цей Закон передбачає механізми реалізації рішень Європейського Суду – від їх оприлюднення в Україні до виплати відповідних компенсацій заявникові до Європейського суду або особі (групі осіб), на користь якої рішенням Європейського суду з прав людини визначено обов'язок України в міждержавній справі.

Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини :
Закон України від 16.10.2012 р. № 5463-VI (5463-17).
Відомості Верховної Ради України. 2014. № 4. Ст. 61.

Куди звертатись у разі порушення прав?

Громадяни України мають право подати скаргу:

- **до органів державної влади та місцевого самоврядування** (це письмові звернення та запити, на які вам мають дати відповідь у встановлений законом термін);
- **до суду** (якщо можливості національних судів вичерпано, можна звернутись до Європейського суду з прав людини);
- **до Омбудсмена** – уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;
- **до неурядових правозахисних організацій та ЗМІ** (Amnesty International, Українська гельсінська спілка з прав людини, Харківська правозахисна група, КримSOS та ін.).

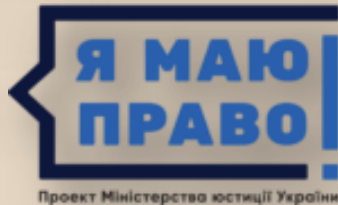

2018 - рік реалізації
правосвітницького проекту
«Я МАЮ ПРАВО!»

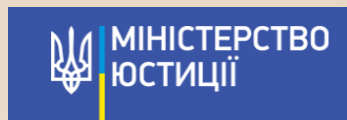
Про оголошення в Україні 2018 року Роком реалізації правосвітницького проекту «Я маю право!»

Указ Президента України № 361/2017 р.
сприяє формуванню правової культури та
свідомості у суспільстві, підвищенню рівня
знань громадян щодо механізмів захисту
своїх прав

Я маю право! URL: <http://pravo.minjust.gov.ua>

Загальнонаціональний правосвітницький проект «Я МАЮ ПРАВО!» реалізується Міністерством юстиції у співпраці з системою безоплатної правової допомоги, територіальними органами юстиції, за підтримки юридичних клінік, міжнародних донорів та партнерів.

Міністерство аграрної
політики та продовольства
України

Координаційний
центр з надання
правової допомоги

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

АСОЦІАЦІЯ
ЮРИДИЧНИХ КЛІНІК
УКРАЇНИ

Міністерство
соціальної політики
України

Міністерство
освіти і науки
України

міжнародний фонд
Відродження
INTERNATIONAL RENAISSANCE FOUNDATION

Мета проекту – підвищити юридичну грамотність українців та сформувати нову правову культуру в суспільстві. Це масштабна реформа правової свідомості, яка забезпечить сталий розвиток України як сучасної демократичної держави.

«Ми не лише інформуємо громадян про їхні права, а й навчаємо їх, як ці права захищати.

Ми даємо чіткі й зрозумілі поради, як діяти, коли твої права порушують.

Ми доводимо, що держава може бути твоїм партнером, і встановлюємо рівність перед законом для кожного українця.»

URL: <http://pravo.minjust.gov.ua/pro-nash-proekt>

Одним з ключових елементів, який забезпечує реалізацію проекту «**Я МАЮ ПРАВО!**», є надання громадянам **безоплатної правової допомоги**. Це дієвий та ефективний механізм, який дає можливість захистити свої права кожному.

0 800 213 103

ЄДИНИЙ КОНТАКТ-ЦЕНТР
СИСТЕМИ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ
ЦІЛОДОБОВО ТА БЕЗКОШТОВНО В МЕЖАХ УКРАЇНИ

PRAVO.MINJUST.GOV.UA

**ЗНАЮ!
ДІЮ!
ЗАХИЩАЮ!**

Проект Міністерства юстиції України

ЗАХИЩАЙ СВОЇ ПРАВА РАЗОМ З МІН'ЮСТОМ!

ГОЛОВНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ
УПРАВЛІННЯ ЮСТИЦІЇ
У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Долучайся до всеукраїнського
просвітницького проекту
Міністерства юстиції України -

Проект Міністерства юстиції України

Наша мета:

- підвищити ТВІЙ рівень знань щодо своїх прав у різних сферах життя
- підвищити ТВОЮ правову свідомість та спроможність захищати свої права

ЗНАЮ! ДІЮ! ЗАХИЩАЮ!

Я ЗНАЮ

свої права!

Я ДІЮ

та користуюсь своїми правами!

Я ЗАХИЩАЮ

себе згідно з законом!

Precedent.ua

Центр стратегічних справ Української Гельсінської спілки з прав людини Precedent UA URL: <https://precedent.in.ua>

European Court of Human Rights Council of Europe = [Європейський суд з прав людини : офіц. сайт].

URL: <http://echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>

Human Rights Education : інформ. ресурс Регіон. Інформ. Центру для Схід. Європи ООН. [Образование в области прав человека]. URL: <http://www.unesco.org/new/ru/education/themes/leading-the-international-agenda/human-rights-education/>

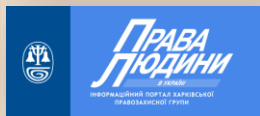
Уповноважений Верховної Ради України з прав людини : офіц. сайт.

URL: <http://www.ombudsman.gov.ua>

Українська Гельсінська спілка з прав людини : офіц. сайт.

URL: <http://helsinki.org.ua>

Права людини в Україні : інформ. портал Харків. правозахисн. групи. URL: <http://khp.org>

Національна Асоціація захисту прав громадян. URL: <http://nazp.org/?lang=ua>

Права людини : онлайн-б-ка Харків. правозахисн. групи.
URL: <http://library.khpg.org>

Розуміємо права людини : сайт Всеукр. освіт. проєкт.
URL: <http://edu.helsinki.org.ua/index.php>

HealthRights : портал захисту прав пацієнтів.
URL: www.healthrights.in

Міжнародна громадська організація “Міжнародна Ліга захисту прав громадян України”.
URL: <http://www.ligaforpeople.com.ua/>

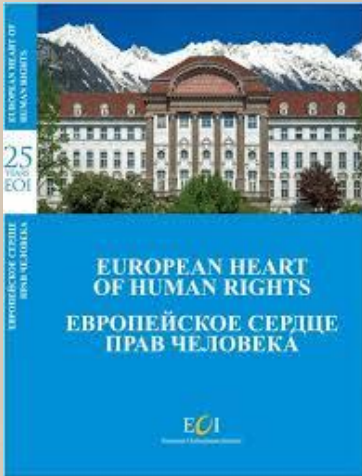
Громадська організація «Міжнародний комітет захисту прав людини». URL: <http://www.committee.org.ua/>

Українська Асоціація «Міжнародна Амністія».
URL: <http://amnesty.org.ua/>

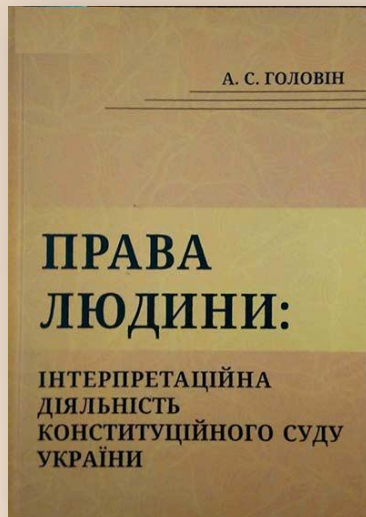

Громадська організація «КримSOS» : моніторинг та аналіз порушень прав людини в Криму. URL: <http://krymsos.com>

Европейское сердце прав человека = European heart of human rights : монографія : посвящ. 25-летию Европ. Ин-та Омбудсмана / Европ. Ин-т Омбудсмана, Киев. ун-т права, Союз юристов Украины ; под общ. ред.: Н. И. Карпачева, Дж. Зигел. - Киев : Новый друк, 2015. - 456 с.

Вперше досліджується генеза Європейського Інституту Омбудсмана, його вплив на формування і розвиток системи національних інститутів захисту прав людини в країнах Європи на основі міжнародних стандартів прав людини. Узагальнено досвід, національні особливості правового статусу та практичної діяльності інституцій Омбудсманів у Європі в умовах сучасних викликів правам і свободам людини.

Головін А. С. Права людини: інтерпретаційна діяльність Конституційного Суду України / А. С. Головін. — Вид. 2-е, доповн. та переробл. — К.: Логос, 2017.-399 с.

Нове видання автора розраховане на працівників органів державної влади та місцевого самоврядування, студентів та професорсько-викладацький склад вищих юридичних навчальних закладів, суддів, юристів, працівників правоохоронних органів, а також може бути цікавим і корисним для читачів, діяльність яких пов'язана з питаннями захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина.

Селіванов А. О. **Теорія і практика застосування конституційного права України** / А. О. Селіванов. - Київ : Логос, 2016. - 176 с.

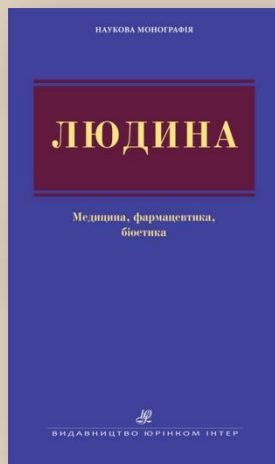
У науковій роботі її автор - вчений і досвідчений практик в сфері конституційного права - виклав свої позиції, поєднуючи теорію з осмисленням реалій права, встановленням концепції "живої" Конституції.

Актуальна проблематика формування доктрин децентралізації владних повноважень і практична необхідність обґрунтування судового права як нового предмета щодо функціонування судової влади підкреслюють цінність творчого внеску автора в розробку сучасних проблем публічного права.

Конституційне право України : посіб. для підгот. до іспитів / Ю. Г. Барабаш [та ін.] . - 4-те вид., переробл. та допов. - Харків : Право, 2017. - 370 с.

У посібнику висвітлено основні питання, які виносяться на іспит із курсу «Конституційне право України» для студентів бакалаврату юридичних вищих навчальних закладів. Ураховано новітнє законодавство (станом на 25 травня 2017 р.), а також практику Конституційного Суду України на вказаний період.

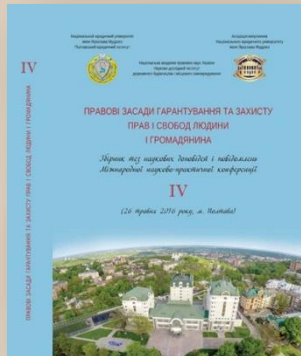
Людина: медицина, фармацевтика, біоетика :
монографія / за ред. В. В. Гончаренко. - Київ : Юрінком
Інтер, 2016. - 472 с.

Колективний твір присвячено детальному аналізу проблем медичного права, яке охоплює не лише власне медичні аспекти захисту прав людини, а й значний вплив на цей суспільно-правовий процес фармацевтики та біоетики. Робота містить наукові дані кримінології, організації медичної справи, культурології та етики поведінки, екології, кримінального, цивільного, права, судового нагляду, судових експертиз, міжнародно-правових засобів вирішення поставлених проблем та багатьох інших галузей регулювання суспільних відносин.

Успішні історії громадських приймалень УГСПЛ 2016-2017 / Укр. Гельс. спілка з прав людини. - Київ : УГСПЛ, 2017. - 55 с.

Приймальні – це унікальна мережа організацій, діяльність яких спрямована на допомогу людям у захисті їхніх прав та досягненні позитивних змін у сфері прав людини в країні. Вони часто є центрами прав людини в регіоні, де вони функціонують і відіграють важливу роль у діяльності місцевої громади. Приймальні працюють за єдиними стандартами діяльності щодо обліку звернень і консультацій, порядку та процедур діяльності, а також мають стандарти якості надання правової допомоги. Це видання підготовлене в рамках проекту з інституційної розбудови Української Гельсінської спілки з прав людини за фінансової підтримки Посольства Швеції в Україні.

Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина : зб. тез наук. доп. і повідомл. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (26 трав. 2016 р., м. Полтава) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Полтав. юрид. ін-т, НАПрН України [та ін.] . - Харків : Права людини, 2016. - 544 с.

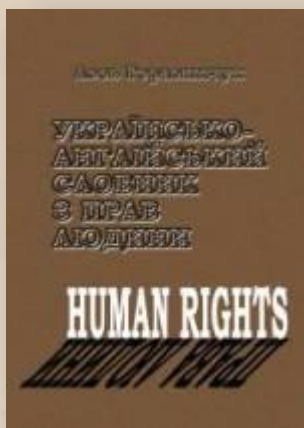
Збірка тез, наукових доповідей і повідомлень правознавців, викладачів, співробітників, студентів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Національної академії правових наук України, інших провідних вищих навчальних закладів і наукових установ з України, Латвії, Польщі, Молдови, Білорусі, Росії, Сполучених Штатів Америки, а також представників громадських організацій.

Precedent UA - 2016 : дослідження практика національних судів / В. В. Лутковська [та ін.] ; Укр. Гельс. спілка з прав людини. - Київ : КВІЦ, 2017. - 326 с.

У збірці представлені результати дослідження «Precedent UA – 2016», проведеного Українською Гельсінською спілкою з прав людини спільно з Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ щодо застосування українськими судами 116 рішень Європейського суду з прав людини проти України за статтею 5 (право на свободу) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод на основі даних Єдиного державного реєстру судових рішень України за період з 1 січня 2006 року по 2 серпня 2016 року.

Герасимчук Л. Українсько-англійський словник з прав людини / Л. Герасимчук ; Харків. правозахисна група. - Харків : Права людини, 2015. - 184 с.

Перша спроба окреслити й зібрати до купи правозахисну лексику. Складність цієї справи полягає в тому, що правозахист – комплексна галузь, яка обіймає і юридичну сферу, і сферу боротьби за сучасну культуру, історичну справедливість, практичну організацію побуту людей тощо. Тому укладач, упродовж низки років працюючи над перекладами правозахисної літератури, вирішив піти шляхом аналізу робочих текстів за допомогою спеціальних комп'ютерних програм, як от Тексталайзер, і створення власної бази даних за допомогою чи не найзручнішої в цій галузі програми AzzCardfile. До бази даних потрапила не лише термінологічна лексика з правозахисту, але й українська розмовна й жаргонна лексика, що трапляється у таких текстах.

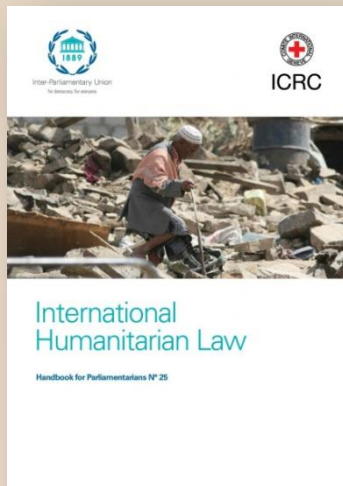
Права людини в діяльності української поліції – 2016 : наук.-практ. видання / Упоряд. та ред. Крапивін Є. О. – Київ : Софія-А, 2017 – 304 с.

Видання присвячене стану дотримання прав людини в діяльності української поліції протягом року. Головний акцент зроблено на аналізі дотримання поліцією основоположних прав та свобод людини, що закріплені в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р: Порядок розділів та перелік прав, що в ньому висвітлюється, відповідають порядкові статтеї Конвенції.

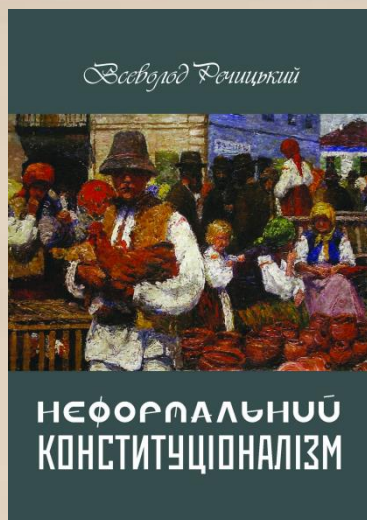
Paraskeva C. Protecting Internally Displaced Persons Under the European Convention on Human Rights and Other Council of Europe Standards : a handbook / C. Paraskeva. - Kharkiv : Publishing House "Pravo", 2017. - 130 p.

Публікація є першою у Європі, в якій по основних статтях Європейської конвенції, кожна із яких захищає основоположне право, зібрано приклади відповідних справ Європейського суду з прав людини, що мають відношення до конфлікту та прав внутрішньо переміщених осіб.

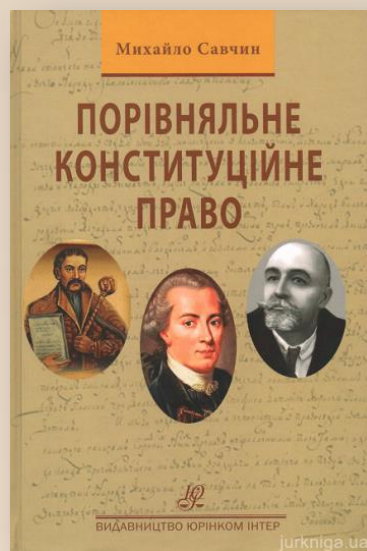
International Humanitarian Law. - Geneva : Inter-Parliamentary Union (IPU), 2016. - 128 с. - (Handbook for Parliamentarians ; № 25).

Довідник є найновішим результатом багатьох плідних років співпраці та партнерства Міжпарламентського союзу та Міжнародного комітету Червоного Хреста. Він спеціально розроблений, щоб ознайомити парламентаріїв із загальними принципами. Женевських конвенцій та їх додатковими протоколами та керувати ними у процесі реалізації цього законодавства.

Речицький В. В. Неформальний конституціоналізм /
В. В. Речицький. - Харків : Права людини, 2018. - 356 с.

У книзі аналізується явище неформального конституціоналізму США, а також його змістовного віддзеркалення в Україні та інших регіонах світу. Автор доводить, що головними складниками неформального конституціоналізму є варіативність у накопиченні й витрачанні ресурсів; приватна власність і ринок; спрощення й прискорення соціальних трансакцій; необмежена інтелектуальна свобода.

Савчин М. В. Порівняльне конституційне право /
М. В. Савчин ; М-во освіти і науки України, Ужгород.
нац. ун-т. Юрид. фак-т, НДІ порівнял. публіч. права
та міжнарод. права. - Київ : Юрінком Інтер, 2019. -
328 с.

Посібник підготовлено на основі комплексного порівняльно-правового дослідження зарубіжного та вітчизняного досвіду конституціоналізму, функціонування інститутів конституційного права. Враховано сучасні тенденції конституціоналізму, зокрема природи, чинності та правового захисту конституції.

Розкрито формування та розуміння конституційних цінностей і принципів, людської гідності, свободи і приватної автономії, рівності, верховенства права, демократії та сучасних концепцій держави.

Ти знаєш, що ти — людина.
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя — єдина,
Мука твоя — єдина,
Очі твої — одні.

Більше тебе не буде.
Завтра на цій землі
Інші ходитимуть люди,
Інші кохатимуть люди —
Добрі, ласкаві й злі.

Сьогодні усе для тебе —
Озера, гаї, степи.
І жити спішити треба,
Кохати спішити треба —
Гляди ж не проспи!

Бо ти на землі — людина,
І хочеш того чи ні —
Усмішка твоя — єдина,
Мука твоя — єдина,
Очі твої — одні.

В. Симоненко

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!

Уклад. та дизайн: провідний бібліограф В. Щабельник
Наукова бібліотека НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2020